

Leoš Janáček (1854–1928)

je mezi všemi hudebními tvůrci doslova a do písmene naprostý solitér, jehož dílo je natolik originální, že jej od ostatních rozeznáme na první poslech. Patří dnes ve světě vedle Antonína Dvořáka k vůbec nejuznávanějším českým skladatelům. Mezinárodního uznání se ale dočkal už za svého života, i když teprve v jeho pozdním tvůrčím období, poznamenaném nezměrnou aktivitou a chutí do práce. Jejím výsledkem byla i na dnešní večer zařazená pětivětá *Sinfonietta*, Janáčkovy poslední orchestrální dílo, dokončené v dubnu 1926 a poprvé provedené v rámci VIII. všesokolského sletu 26. 6. téhož roku v pražském Obecním domě Českou filharmonií a Václavem Talichem. Podnětů k jeho kompozici měl Janáček hned několik: vedle živé vzpomínky na písecké „věžní“ fanfáry a vojenský promenádní koncert, který v tomto městě sledoval společně se svou pozdní láskou Kamilou Stösslovou, či opakované žádosti Lidových novin o hudební motto (nejlépe fanfáry k nadcházejícím sokolským slavnostem, jejichž faksimile autografu uveřejnily LN 26. 6. 1926 jako „Sletové fanfáry“). Bylo to i vlastní přání Janáčkovy vzdát hold svému milovanému a zároveň i nenáviděnému městu Brnu. Nakonec Janáček skladbu, kterou původně nazval Vojenská symfonietta, charakterizoval jako reminiscenci zážitků z první světové války a pocitů při vyhlášení Československé republiky. Dlouho ji ale promýšlel, měnil adjektiva v titulu (premiéra se uskutečnila pod názvem Sletová symfonietta), ale později je stejně jako programní názvy vět (Fanfáry, Hrad, Králové klášter, Ulice a Radnice) zcela opustil.

Vstupní *Allegretto* je fanfárovým úvodem žesťového souboru devíti trubek, dvou tenorových tub a dvou basových trubek s rytmickým protihlasem čtveřice tympánů, jak Janáček říkával „básníků orchestru“, jehož nezvyklý účín spočívá v melodické struktuře heterofonního vícehlasu. Z iniciativy představitelů Československé obce sokolské zazněly tyto fanfáry rovněž 6. 7. 1926 z věže Týnského chrámu při vstupu průvodu Sokolů na Staroměstské náměstí. Věty druhá, *Andante*, a čtvrtá, *Allegretto*, tvoří výrazový kontrast k lyrické větě prostřední (*Moderato*), jež je jakýmsi poetickým jádrem celé kompozice. Závěr pak svěřil Janáček větě, označené *Andante con moto*. *Allegretto*, jež se od melancholického úvodu pozvolna rozvíjí do jedinečné slavnostní gradace. Opakovaný terciový signál trubek expresivitu této gradující části stále stupňuje, až se nad orchestrálním plénem znovu v plném lesku rozezní počáteční fanfáry *Maestoso*. Pětice vět tvoří i přes výrazné kontrasty zejména v oblasti instrumentace podivuhodně kompaktní, formálně promyšlený a zvukem žesťových fanfár působivě zářmovaný celek, jímž se podle vlastních slov Janáček snažil vyjádřit i představu „dnešního svobodného člověka...“.